

اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی
استان خراسان رضوی

مبانی دوخت‌های سنتی ایران

(پایه تا پیشرفته)

کتابچه سوم

بهار ۹۹

مبانی دواخت‌های سنتی ایران

دواخت‌های شکسته

دواخت‌های ساده

دواخت‌های ترکیبی

دواخت‌های حلقومی

بخش نخست از دواخت‌های پایه

* دواخت‌های شکسته که در این دفتر به آن

می‌پردازیم کاربرد‌های فراوانی در سوزن‌دوزی
روزمره دارد.

به‌علاوه در دواخت‌های سنتی، زیکزآگ فشرده
در ممقان آذربایجان و کردی دوزی کردستان
و کردی دوزی شمال خراسان استفاده می‌شود که
با این دواخت‌ها در مبحث دواخت‌های سنتی آشنا
می‌شویم.

☑ دواخت‌های شکر

۱. زیگزاگ ساده

۲. زیگزاگ با دواخت تزئینی ۱

۳. زیگزاگ با دواخت تزئینی ۲

۴. زیگزاگ فشرده

۵. زیگزاگ درهم

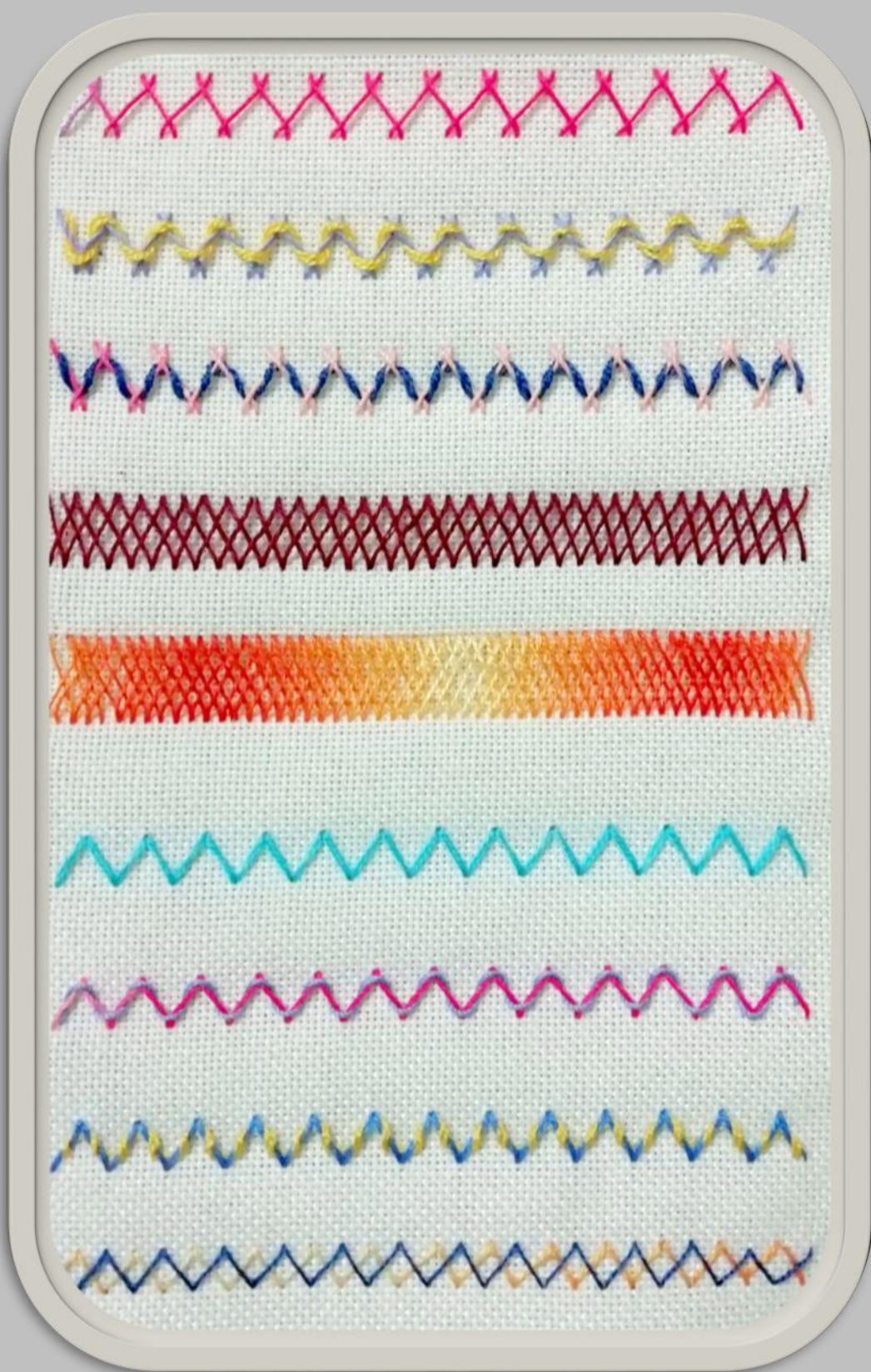
۶. هفت و هشت ساده

۷. هفت و هشت با دواخت تزئینی ۱

۸. هفت و هشت با دواخت تزئینی ۲

۹. هفت و هشت دوبل

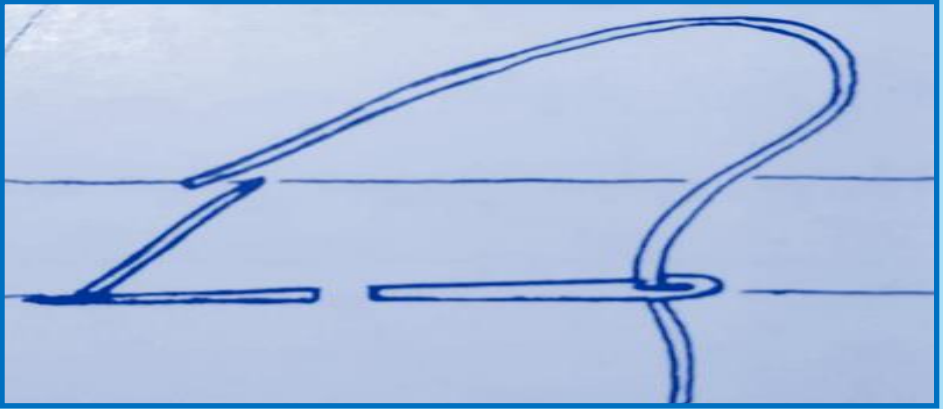
☑ دوخت‌های شگفته

بخش نخست از دوخت‌های پایه

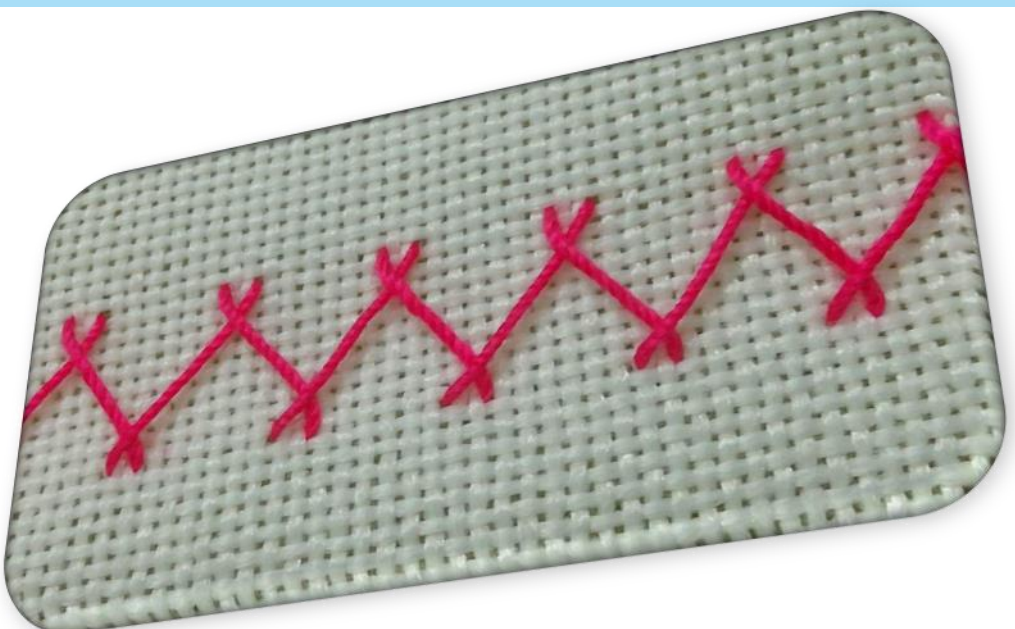
از دوختهای شکسته:

۱- زیگزاگ ساده

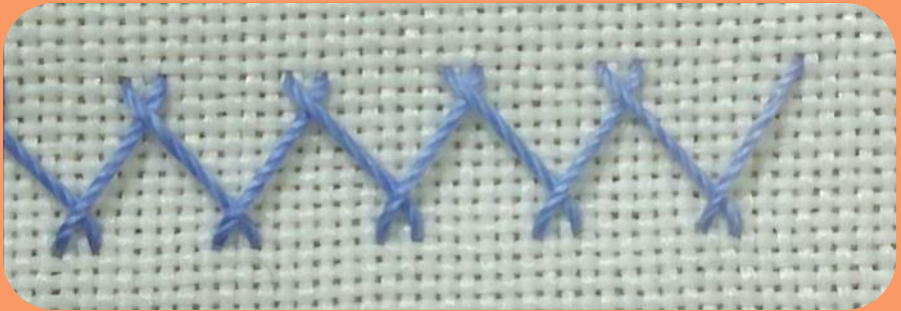
معمولا دوخت از سمت چپ شروع می‌شود چون زدن شلال در این وضعیت راحت‌تر است. برای این نوع دوخت باید دو خط موازی در نظر بگیریم؛ برای شروع یک شلال کوچک بر روی خط پایین می‌زنیم، سپس با کمی فاصله از این شلال یک شلال دیگر اینبار بر روی خط بالا می‌زنیم. شلال بعدی بر روی خط پایین و تا آخر به همین منوال و در جهت چپ به راست پیش می‌رویم.

نکته: دو خط موازی که قرار است دوخت زیگزاگ روی آن دوخته شود را می‌توان با خود کارهای پارچه که پاک شونده هستند مشخص کرد و یا با خارج کردن یک تار از پارچه یا اگر برای پس‌دوزی‌ها استفاده می‌شود فاصله آن را با لبه پارچه می‌توان در نظر گرفت.

از دوختهای شکسته:

۲- زیگزاگ با دوخت تزئینی ۱

ابتدا دوخت زیگزاگ ساده را به اتمام می‌رسانیم.

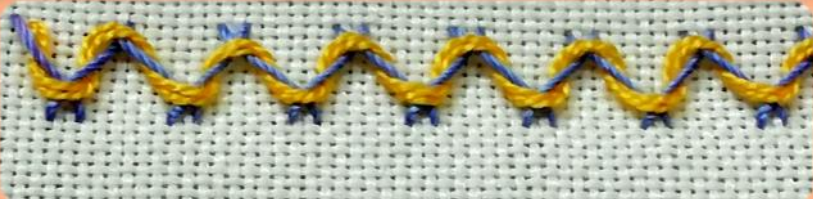

برای زدن تزئین بر روی زیگزاگ، که در این عکس به رنگ زرد است سوزن و نخ را از کنار محل شروع دوخت زیگزاگ بیرون می‌آوریم. سپس سوزن را از زیر اولین خط مورب رد کرده و از روی اولین ضربدر پایینی رد کرده از زیر خط مورب دوم هم عبور داده و همین کار را تا انتها ادامه می‌دهیم.

نکته: همیشه برای اضافه کردن تزئین‌ها که در این عکس به رنگ زرد است، از انتهای سوزن برای رد کردن نخ از بین دوخت‌ها استفاده می‌کنیم. با این کار از فرو رفتن نوک تیز سوزن در الیاف و ایجاد مزاحمت جلوگیری می‌شود.

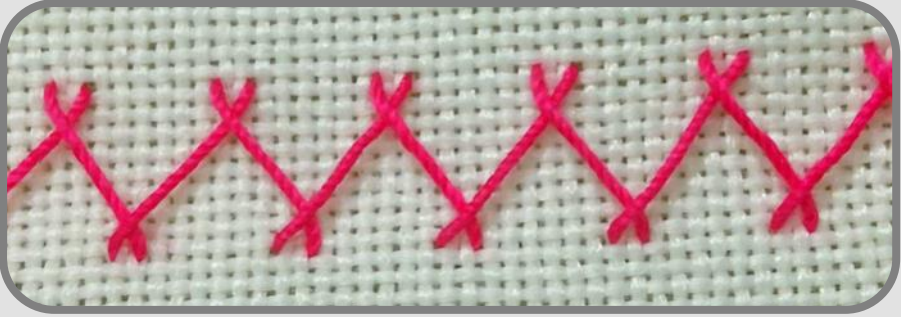

با توجه با آنچه در عکس مشاهده می‌شود، همیشه نخ تزئین از روی ضربدرهای دوخت زیگزاگ عبور می‌کند.

از دوختهای شکسته:

۳- زیگزاگ با دوخت تزئینی ۲

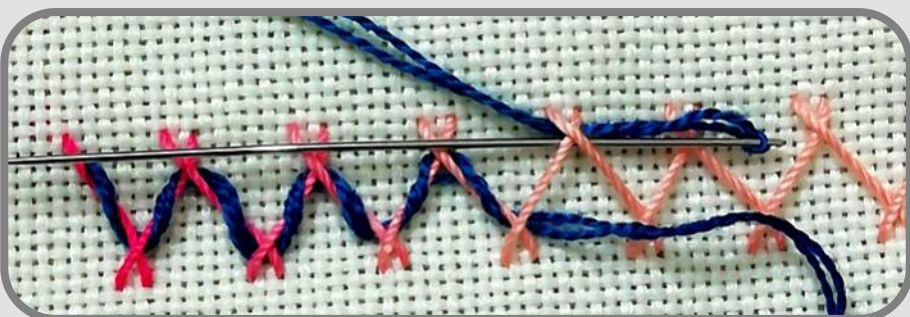

ابتدا دوخت زیگزاگ ساده را به اتمام می‌رسانیم.

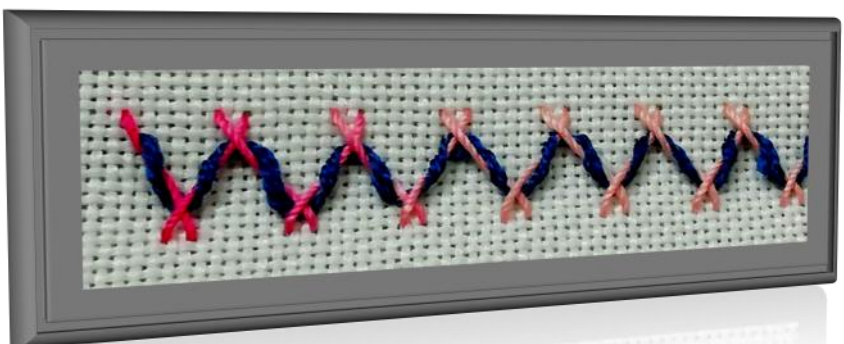

برای زدن تزئین بر روی زیگزاگ، که در این عکس به رنگ آبی است سوزن و نخ را از کنار محل شروع دوخت زیگزاگ بیرون می‌آوریم. سپس سوزن را از روی اولین خط مورب رد کرده و از زیر اولین ضربدر پایینی رد کرده از روی خط مورب دوم هم عبور داده و همین کار را تا انتها ادامه می‌دهیم.

نکته: همیشه برای اضافه کردن تزئین‌ها که در این عکس به رنگ آبی است، از انتهای سوزن برای رد کردن نخ از بین دوخت‌ها استفاده می‌کنیم. با این کار از فرو رفتن نوک تیز سوزن در الیاف و ایجاد مزاحمت جلوگیری می‌شود.

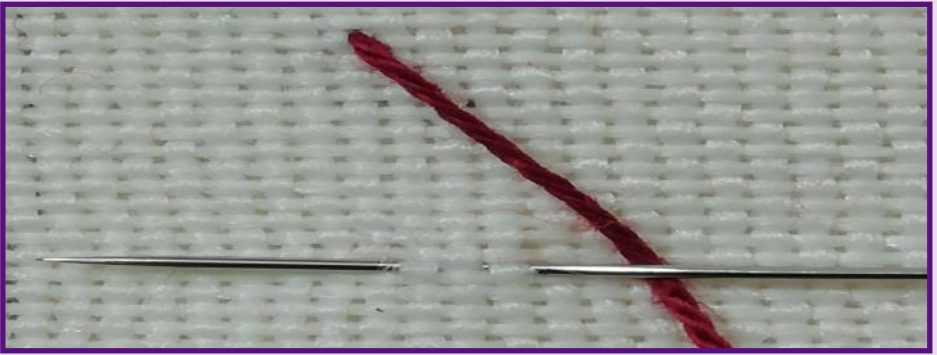

با توجه با آنچه در عکس مشاهده می‌شود، همیشه نخ تزئین از زیر ضربدرهای دوخت زیگزاگ عبور می‌کند.

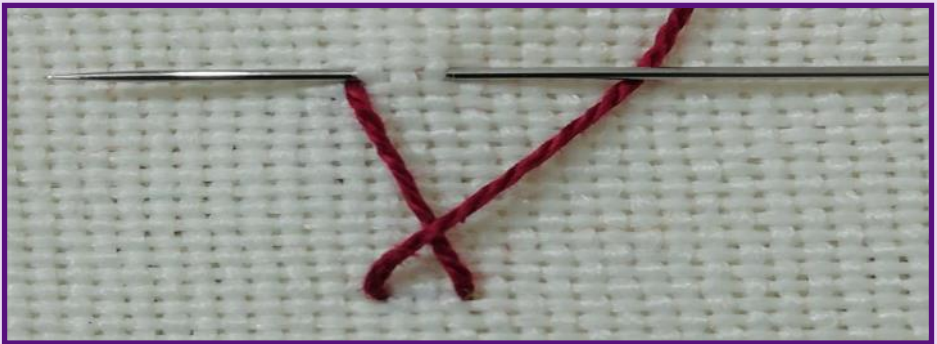

از دوختهای شکسته:

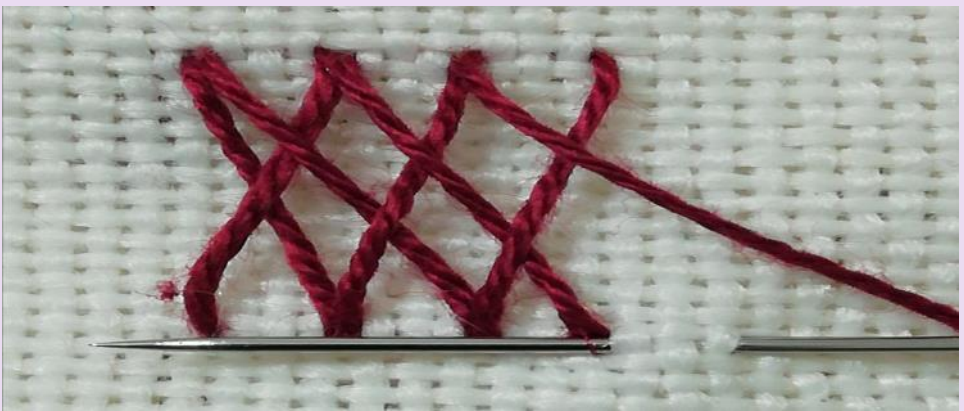
۴- زیگزاگ فشرده

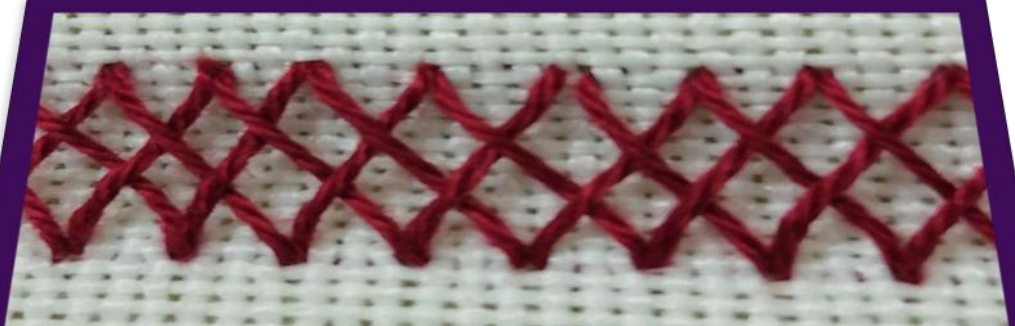
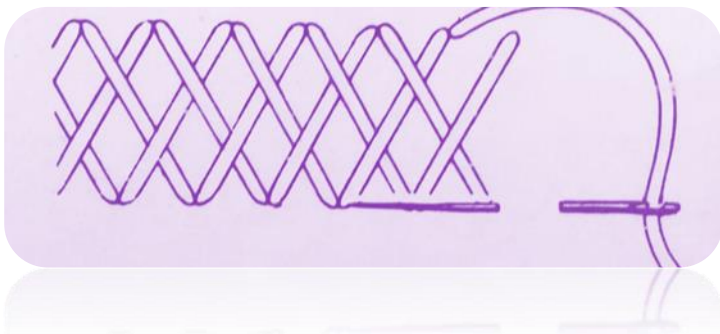
شروع کار همانند زیگراگ ساده که بعد از خارج نمودن سوزن و نخ از روی خط بالا، اولین کوک را بر روی خط پایین دوخت می‌زنیم.

اکنون در خط بالایی دوخت کوکی درست در کنار محل شروع می‌زنیم.

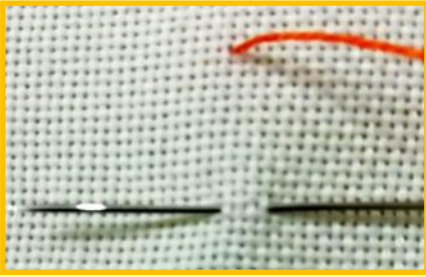

از این پس هر بار سوزن و نخ را برای زدن کوک بعدی دقیقاً در کنار شلال قبلی بیرون می‌آوریم.

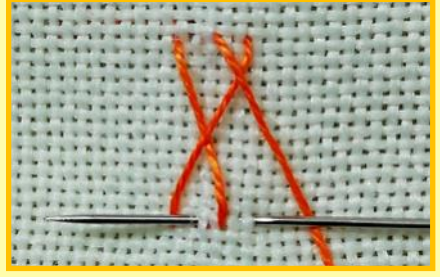

از دوخت‌های شکسته:

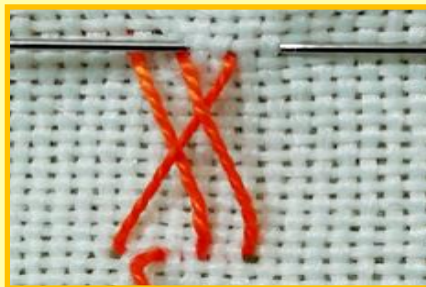
۵- زیگزاگ درهم

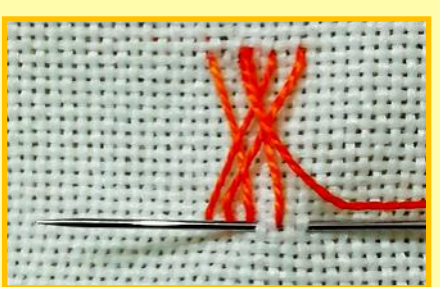
۱- شروع کار همانند زیگزاگ ساده که بعد از خارج نمودن سوزن و نخ از روی خط بالایی، اولین کوک را بر روی خط پایینی دوخت می‌زنیم.

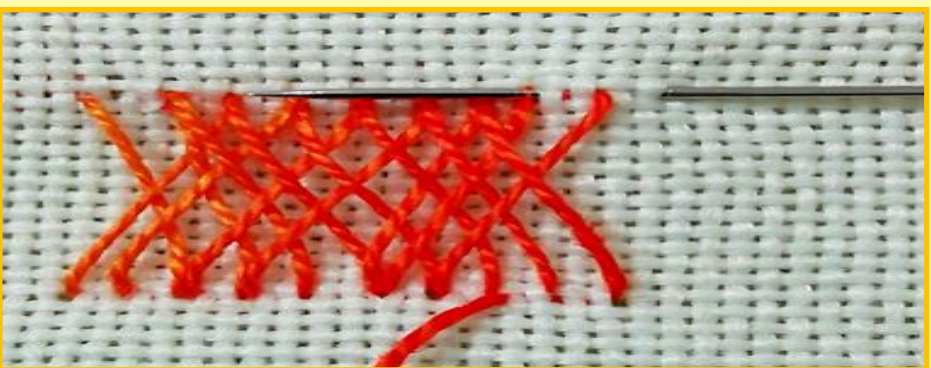
۲- اکنون در خط بالایی یک کوک با کمی فاصله، کنار محل شروع می‌زنیم. کوک پایین را طوری می‌زنیم که سوزن با فاصله یکسانی از بیرون و میان شلال قبلی وارد و خارج شود.

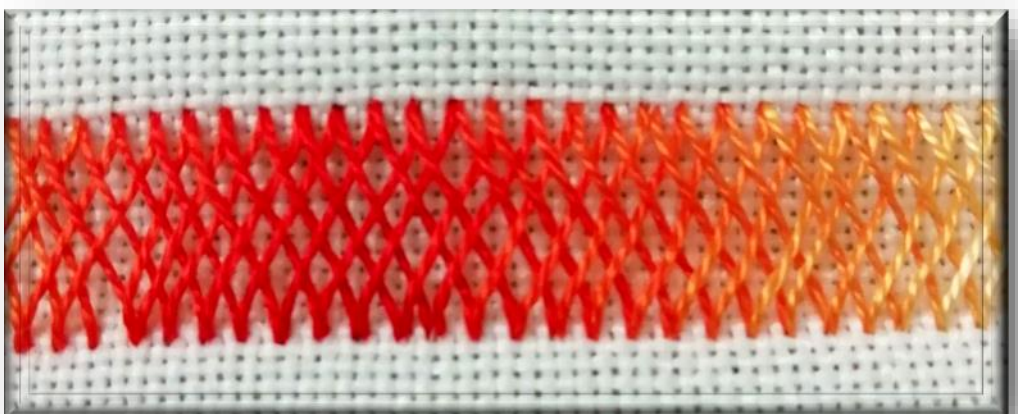
۳- برای ادامه در خط بالا مانند آنچه در عکس می‌بینید سوزن را با یک فاصله از آخرین دوخت به داخل برده و از کنار دوخت قبلی بیرون می‌آوریم. یعنی یک دوخت دقیقاً در وسط این کوک دیده می‌شود.

۴- از این پس هر بار سوزن و نخ را برای زدن کوک بعدی دقیقاً در کنار محل خروج کوک قبلی بیرون می‌آوریم. در واقع کوک‌ها دو برابر اندازه یک کوک در زیگزاگ فشرده هستند.

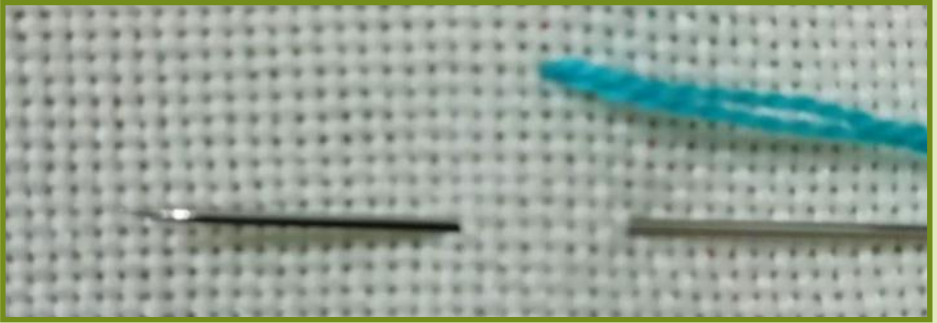

۵- همین روند دوخت تا انتها ادامه می‌یابد. یعنی هر بار به اندازه طول بخیه‌ها به عقب برگشته و به همین اندازه در جلو پیش می‌رویم.

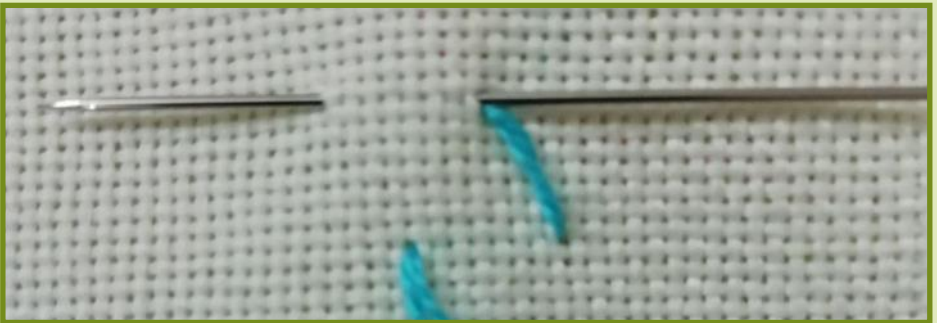

از دوخت‌های شکسته:

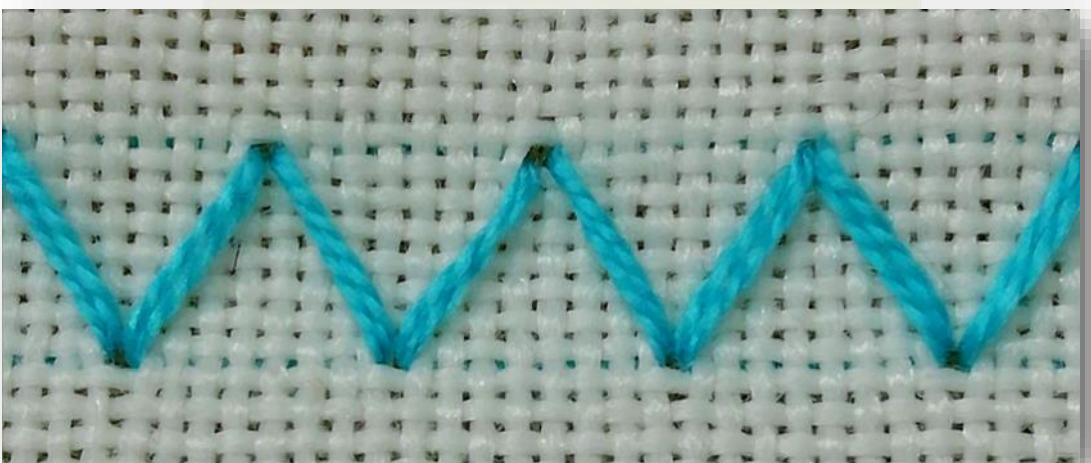
۶- هفت و هشت ساده

در شروع بعد از خارج کردن سوزن و نخ از خط بالایی، بر روی خط پایین طوری اولین کوک را می‌زنیم که نخ در محل شروع، وسط این کوک به نظر برسد.
نکته: دوخت‌های هفت و هشت مانند سایر دوخت‌ها (به جز زیگزاگ‌ها) برای افراد راست‌دست از سمت راست شروع می‌شوند.

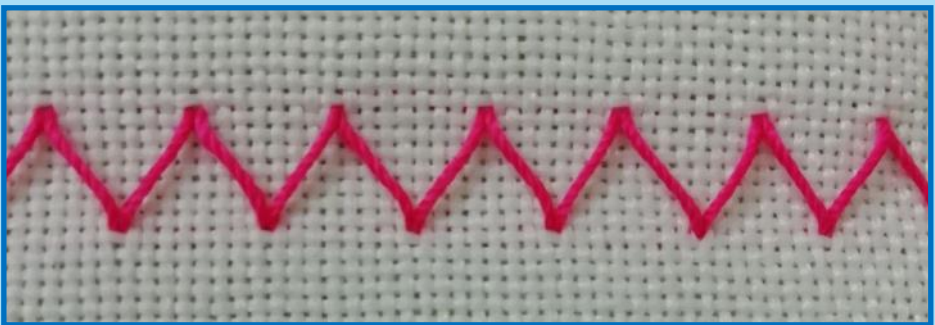

حالا کوک دوم را بر روی خط بالایی دقیقاً در کنار نقطه شروع می‌زنیم.
همین روند را به صورت یک در میان در خط پایین و بالا تکرار می‌کنیم.

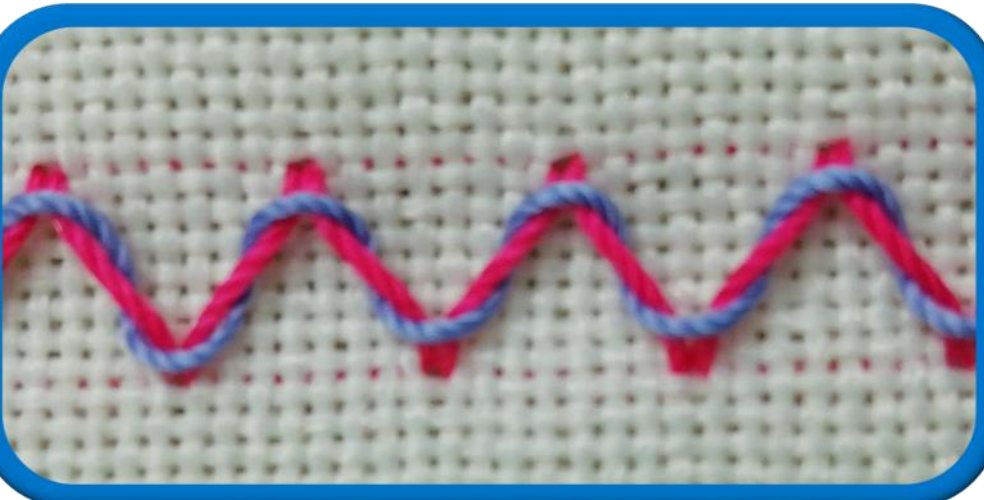
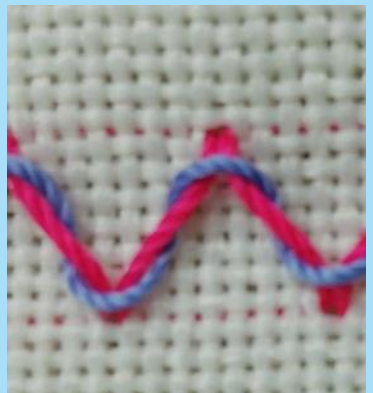
از دوخت‌های شکسته:

۷- هفت و هشت با دوخت تزئینی ۱

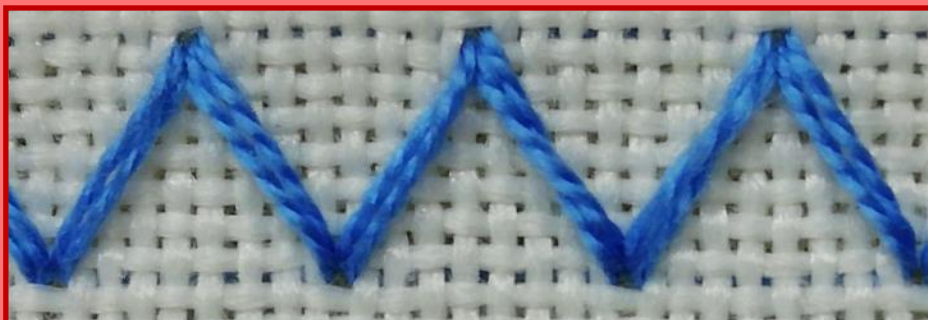
ابتدا دوخت هفت و هشت را به اتمام می‌رسانیم.

برای دوخت تزئین که در این
عکس به رنگ آبی است طوری
سوزن و نخ را از میان هفت و هشت
عبور می‌دهیم که نخ آبی بر روی
گوشه‌های هفت و هشت قرار بگیرد.

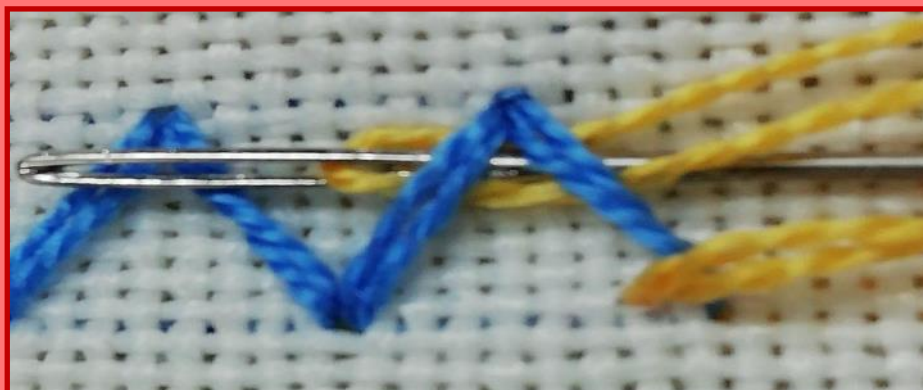

از دوختهای شکسته:

۸- هفت و هشت با دوخت تزئینی ۲

ابتدا دوخت هفت و هشت را به اتمام می‌رسانیم.

برای دوخت تزئین که در این عکس به رنگ زرد است طوری سوزن و نخ را از میان هفت و هشت عبور می‌دهیم که نخ زرد در زیر گوشه‌های هفت و هشت قرار بگیرد.

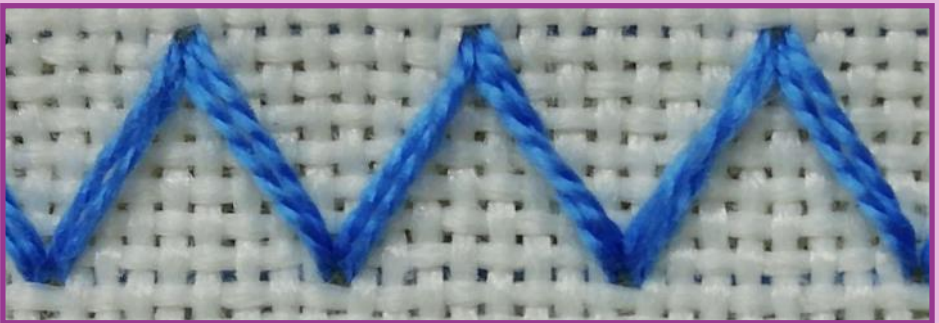
این روند دوخت تا انتها ادامه می‌یابد.

نکته: همیشه برای اضافه کردن تزئین‌ها که در این عکس به رنگ زرد است، از انتهای سوزن برای رد کردن نخ از بین شلال‌ها استفاده می‌کنیم. با این کار از فرو رفتن نوک تیز سوزن در الیاف و ایجاد مزاحمت جلوگیری می‌شود.

از دوخت‌های شکسته:

۹- هفت و هشت دابل

برای این نوع دوخت ابتدا «هفت و هشت ساده» را به پایان می‌رسانیم.

سپس یک بار دیگر از اول دوخت هفت و هشت را مجدد تکرار می‌کنیم اما این بار طوری هفت و هشت می‌زنیم که به صورت یک در میان با هفت و هشت قبلی قرار بگیرد.

